

Suomalaisen yhteiskunnan käsitys avioliitosta muuttuu, kun tasa-arvoinen avioliittolaki tulee voimaan maaliskuun alusta 2017. Kirkkomme ja sen työntekijät – ja samalla kaikki vihkioikeuden saaneet kirkot kuten Ortodoksikirkko – joutuvat uuteen tilanteeseen. Kirkon on määriteltävä uudelleen niin suhteensa uutta avioliittolakia kannattaviin jäseniinsä ja työntekijöihinsä kuin syntyvien avioliittojen siunaamiseen. Tilanteen tekee sekavaksi se, että yhteiskunnan eri tahot eivät ole vielä yhtä mieltä siitä, millä tavoin uusi laki velvoittaa kirkkoa ja sen viranhaltijoita.

Kirkon johdon kanta avioliittoon on selvä. Asiakirjassa *Parisuhdelain seuraukset kirkossa* (2010) todetaan, että “Jumala on luonut ihmisen mieheksi ja naiseksi ja asettanut avioliiton”. Tämän mukaisesti *Piispainkokouksen selonteossa* (2016) sanotaan kirkolliskokouksen perustevaliokuntaan vedoten, että kirkon uskon mukaan “avioliitto on Jumalan luomistyössä asettama yhden miehen ja yhden naisen liitto”. Tuomiokapitulit ovat myös ohjeistaneet työntekijöitään vihkimisen suhteen, esimerkkinä tästä Tampereen tuomiokapitulini ohje: “Pappi ei voi avioliittolain muutoksen jälkeen vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja”. Tähän kirkon kantaan on helppo liittyä myös kirkon järjestökentässä.

Kirkon sisäinen keskustelu on esitetystä kirkon kannasta huolimatta hajallaan. Moni herättää keskustelua siitä, onko kirkko ilmaissut kantaansa juridisesti pätevällä tavalla. Epäselvyyttä tuntuu olevan myös siitä, onko kirkolla edelleen oikeus asettaa omia ehtojaan avioliitolle. Oman kysymyksensä muodostaa se, onko avioliittokäsitys esitetty selkeästi Raamatussa.

Raamatun käsitys avioliitosta

Kristillisen avioliittokäsityksen ensimmäisenä perusteena on luomistyö. Ihmisen luominen “mieheksi ja naiseksi” on Raamatussa perheen varsinainen perustus (1. Moos. 1:27-28). Jeesuksen antama tulkinta tästä kohdasta on kirkon avioliittokäsityksen perustana: “Sen tähden mies jättää isänsä ja äitinsä ja liittyy vaimoonsa, niin että nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi. He eivät siis enää ole kaksi, he ovat yksi. Ja minkä Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako.” (Matt. 19:5-6). Tämän näkemyksen vahvistaa Uudessa testamentissa Paavali (1. Kor. 7:1-8). Avioliiton syvyyttä kuvaa puolestaan se, että aviopuolisoiden välistä rakkautta verrataan Kristuksen ja seurakunnan väliseen rakkauteen (Ef. 5:21-32).

Avioliitto kuuluu Raamatun mukaan Jumalan kuvana olemiseen. Avioliitossa puoliset osallistuvat Jumalan luomistyöhön synnyttämällä uutta elämää. Lapset ovat olennainen osa kristillistä avioliittokäsitystä (tätä ei muuta satunnaisen lapsettomuuden tuottama poikkeus). Tältä osin kristillinen käsitys sukupuolisuudesta ja suvun jatkamisesta saa mielenkiintoisella tavalla tukea biologiasta – mitä tukea harvat aiheet nykyisissä keskusteluissa enää saavat. Sukupuolisuutta ei voi erottaa avioliiton formaaleista perusteista.

Luomiseen liittyy myös teologinen ajatus avioliitosta instituutiona. Se on sekä ihmisiä että koko yhteiskuntaa sitova järjestys (jolle suodaan erilaisia oikeuksia). Liiton tarkoituksena on suojella sekä puolisoita että lapsia. Systemaattisen teologian näkökulmasta avioliitto on yhtä luovuttamaton instituutio kuin poliisi ja oikeusjärjestelmä (vrt. Room. 13). Avioero on edellä olevien raamatunkohtien valossa ongelmallinen asia: “minkä Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako”. Vaikka kirkossa avioero on sallittu, itse periaatteellinen keskustelu siihen liittyvistä vaikeuksista muistuttaa avioliiton merkittävydestä ja ainutlaatuisuudesta. Edelleen avioliiton ulkopuoliset suhteet tuomitaan Raamatussa haureuden synneiksi.

Monet pakanalliset yhteiselämän tai seksuaalisuuden toteuttamisen muodot myös kielletään Raamatun teksteissä yksiselitteisesti. Vanhassa testamentissa Jumalan pyhydestä seuraa vaatimus ihmisten pyhästä elämästä. Tämä merkitsee pyrkimystä elämään toorassa paljastuvien luomistyön ihanteiden mukaisesti. Seksuaalisuuden alueen vääristymät kielletään Kolmannessa Mooseksen kirjassa yksiselitteisesti, näiden mukana miesten makaaminen miesten kanssa (3. Moos. 18:22; 20:13). Kun Jeesus puolestaan Uudessa testamentissa kuvaa sydäimestä lähteviä syntejä, hän nimeää

niiden joukossa “siveettömyydet” (*porneia*), jolla viitataan kaikkiin niihin sukupuolielämän tapoihin, joita juutalaisessa perinteessä pidettiin Kolmannen Mooseksen kirjan perusteella väärinä.

Paavali liittyy samaan teologiaan esimerkiksi Ensimmäisen Korinttilaiskirjeen luvussa kuusi. “Ettekö tiedä, että vääryudentekijät eivät saa omakseen Jumalan valtakuntaa? Älkää eksykö! Jumalan valtakunnan perillisiä eivät ole siveettömyyden harjoittajat (*pornoï*) eivätkä epäjumalan palvelijat, eivät avionrikkojat, eivät miesten kanssa makaavat miehet” (1. Kor. 6:9). Itse asiassa alkukielessä on viimeisen ilmaisun kohdalla kaksi eri sanaa. Alun perin “pehmeää” tarkoittava sana (*malakoi*) tarkoittaa miestä, joka homoseksuaalisessa yhteydessä omaksuu naispuolisen roolin. Sitä seuraava sana “miehenmakaaja” (*arsenokoitai*) tarkoittaa homoseksuaalisessa aktissa aktiivista osapuolta, joka yhtyy hänelle antautuvaan naispuolisen roolin omaksuvaan mieheen. Paavali tuntee siten aikansa kulttuurissa melko yleisen homoseksuaalisen toiminnan ja tuomitsee sen synniksi (vrt. Gal. 5:19 *porneia*, Room. 13:13; 1. Tim. 1:10: Jumalan laki *nomos* säädettiin mm. siveettömien *pornoï* ja miesten kanssa makaavien miesten *arsenokoitais* takia).

Luomistyö ja sen rikkoutuminen

Paavalin keskeisin peruste liittyy ajatukseen luomistyön rikkoutumisesta. Roomalaiskirjeen ensimmäisessä luvussa hän esittää pitkän midrash-kommentaarin Mooseksenkirjojen alun luomiskertomuksesta. Paavali viittaa ensin suoraan luomiseen (*apo ktiseos kosmou*) ja kuvaa tämän jälkeen luomiskertomuksen terminologiaa. Ihmiset ovat lankeemuksensa johdosta vaihtaneet (*eellaksan*) “katoamattoman Jumalan kirkkauden” palvelemisen luomistekojen, kuten “lintujen, nelijalkaisten ja matelijoiden” (*peteinoon kai tetrapodoon kai herpetoon*) kuvien palvontaan (Room. 1:23). Terminologia on niin erikoista, että sen valinta selittyy ainoastaan luomiskertomuksessa esiintyvien samojen sanojen perusteella. Luomisen huipentumana oli miehen ja naisen luominen. Siksi Paavali nostaa syntiinlankeemuksen kuvauksen huipentumaksi homoseksuaalisuuden. Vaikka aihe vaikuttaa nykylukijasta satunnaiselta, sille on vahva teologinen motiivi. “Naiset ovat vaihtaneet (*meteellaksan*) luonnollisen sukupuoliyhteyden luonnonvastaiseen, ja miehet ovat samoin luopuneet luonnollisesta yhteydestä naisiin ja heissä on syttynyt himo toisiaan kohtaan” (Room. 1:26-27).

Kuten monet raamatunselittäjät ovat todenneet, Raamatu kieltää homoseksuaalisen toiminnan. Tämä on osattava erottaa siitä, miten kirkoissa suhtaudutaan homoseksuaalisesti suuntautuneisiin ihmisiin. Raamatun tekstit eivät suhtaudu kielteisesti ihmiseen, jolla on taipumusta homoseksuaalisuuteen. Siksi Raamatun kanta homoseksuaaliseen toimintaan tulee ottaa erityisesti huomioon, kun arvioidaan kirkon käsitystä avioliitosta. Tekstien mukaan homoseksuaalinen toiminta on luonnon (vrt. biologia) ja luomistyön vastaista. Antti Laato kirjoittaa: “Monet kirkkokunnat kunnioittavat Herran valtuuttaman apostolin Paavalin varoituksia tässä asiassa. Paavalin mukaan synty ei ole vain jotakin paha, vaan Jumalan tahdon vastaisuus on elämän omien lakien vastaisuutta. Paavali varoittaa tässä yhteydessä: ‘Jumalan viha ilmestyy taivaasta ja kohdistuu kaikkeen jumalattomuuteen ja vääryyteen, jota ihmiset tekevät pitäessään totuutta vääryyden vallassa’ (Room. 1:18)” (kirjassa *Homoseksuaalisuus Raamatussa ja kirkon opetuksessa*, 39).

Kirkossa tehdään siten selvä ero siinä, miten suhtaudutaan homoseksuaaliseen käyttäytymiseen ja homoseksuaaleihin ihmisiin. Vaikka jotkut keskustelun osapuolet eivät hyväksy tällaisen eron tekemistä, se on tässä aiheessa oleellinen. Kirkossa hyväksytään homoseksuaaliset ihmiset tavallisina seurakuntalaisina aivan kuten kenet tahansa siitä huolimatta, että homoseksuaalinen toiminta tulkitaan synniksi. Pelkkä taipumus ei ole syntiä, vaan sen mukainen toiminta.

Kirkon näkemyksen selkeys ei ole välttämätöntä ainoastaan avioliittokäsityksen tähden. Se on välttämätöntä myös siksi, että kaikki homoseksuaalisuuteen taipumusta tuntevat ihmiset eivät halua elää parisuhteessa, vaan etsivät elämälleen toisenlaisia ratkaisuja. Juuri näille ihmisille kirkon pitäytymisellä Raamatun antamissa elämänohjeissa on suuri merkitys.